

Към края на март 2026 г. кампанията за парламентарните избори на **19 април** се фокусира **върху остри демографски проблеми и социална несигурност**. Основните политически играчи предлагат различни подходи — от мащабни държавни инвестиции до фискално консервативни мерки.

1. Демографска политика и подкрепа за семействата

Демографската криза е централна тема, като се наблюдава консенсус за **необходимостта от финансови стимули, но сериозни разлики в начина им на прилагане**.

- **Новият проект на Румен Радев ("Прогресивна България")**: Програмата им залага на **"активна демографска регенерация"**, включваща значително увеличение на еднократните помощи при раждане и данъчни облекчения за работещи родители. Критиката към този подход е свързана с риска от превръщане на помощите в **"социален бизнес"** без реално подобряване на качеството на живот.
 - **ГЕРБ**: Партията залага на приемственост и стабилност, като акцентира върху разширяване на мрежата от детски градини и ясли като основен инструмент за насърчаване на раждаемостта чрез осигуряване на възможност за бързо завръщане на родителите на пазара на труда.
 - **БСП – Обединена левица**: Позиционират се като **„социалния глас“** в парламента. Техният фокус е върху държавното регулиране, безплатни лекарства за деца и млади семейства, както и нисколихвени жилищни кредити за млади специалисти.
1. **ДПС** – гарантиране на достъпни жилища за младите хора и младите семейства с деца с държавно гарантирани ипотечи за първо жилище. Ново начало в грижата на държавата за семействата и децата на България „подпомагане на тези, които

имат нужда“ – издигане на политиката за подкрепа на децата и семействата като национален приоритет, нулев подоходен данък за майка с две и повече деца, данъчни облекчения за родители на деца с увреждания.

- Политическите сили са единодушни за нуждата от национална стратегия, но мерките често са „на парче“.
- Критични доклади на организации като Национална мрежа за децата подчертават, че в много програми липсва ясна визия за интеграцията на уязвимите групи и децата с увреждания.

2. ЗА ДЕЦАТА И СЕМЕЙСТВОТА

В България живеят около милион и двеста хиляди граждани под 18 годишна възраст, които нямат право да гласуват. В същото време почти всички политики в управлението на държавата имат пряко или косвено отражение върху техния живот. Къде са децата в програмите на политическите партии?

1. Повечето партии залагат на разширяване на финансовата подкрепа.

Фокус върху „пари на калпак“ вместо върху услуги

Партиите масово залагат на предизборни обещания за финансови помощи (еднократни помощи при раждане, данъчни облекчения, безплатни учебници и лекарства). Това са мерки „на парче“, които не решават дълбоките проблеми на детското благосъстояние и не достигат до най-уязвимите групи.

2. Липса на цялостна визия за ранно детско развитие

Никъде няма ясна стратегия за ранното детско развитие (0–7 г.). Макар да се обещаваат нови детски градини, в програмите рядко се

говори за качеството на грижата, подкрепата за родителите и ранната диагностика на увреждания.

3. Формален подход към детското здравеопазване

Въпреки че Националната детска болница присъства в програмите на почти всички сили, трябва да се подчертае, че липсват конкретни ангажименти за реформа в доболничната помощ и осигуряване на достатъчно педиатри и медицински специалисти в малките населени места.

Трябва да се работи за:

- Реформа в доболничната помощ: Недостигът на педиатри в малките населени места и липсата на профилактика.

- Детска психиатрия: Изключително малко внимание се обръща на психичното здраве и нарастващите случаи на тревожност и депресия сред подрастващите.

Кои са важните теми:

4. Борба с детската бедност

Близо 27% от децата в България са в риск от бедност според данни на НСИ за 2023 г.. Политическите мерки често се изчерпват с еднократни помощи, вместо да предлагат устойчиви услуги, които да помогнат на семействата да излязат от изолацията.

5. Защита от онлайн рискове и медийна грамотност

Въпреки че се споменава дигитализация, липсват сериозни ангажименти за киберсигурност на децата и системно обучение по медийна грамотност за разпознаване на фалшиви новини и език на омразата.

- Фискален риск: Мащабните социални обещания на новите и традиционните леви проекти поставят под въпрос бюджетната стабилност и целта за влизане в Еврозоната.

- Политиката към децата и семействата не се реформира, а само се „припудря“ с индексации.

- Липсват мерки, които реално да повлияят на демографските процеси и да намалят детската бедност.

Какво трябва да се направи

- Нов интегриран модел за подпомагане на семействата, базиран на дохода на домакинството и реалните нужди.
- Индивидуален подход и насочване на ресурса към най-нуждаещите се.
- Автоматичен механизъм за ежегодна актуализация на помощите за деца с увреждания.
- Синхронизация между парични помощи и достъп до услуги (рехабилитация, ранна интервенция, подкрепа в образованието).
- Модерни семейни политики – стимули за млади работещи родители, интеграция между социална, образователна и демографска политика.
- Инвестиране в системата за закрила на детето
- преодоляване на детската бедност и неравенствата;
- достъп до качествено здравеопазване и образование;
- щадящо правосъдие за деца и превенция на детската криминализация;
- ефективна превенция и реакция при насилие над деца;
- активен диалог с гражданското общество и участие на децата и младежите.

В условията на демографска криза, задълбочаващи се неравенства и натиск върху системите за образование,

здравеопазване и социална подкрепа, темата за децата и семействата не може да бъде периферна. Тя изисква ясно политическо лидерство и надпартиен ангажимент.